

ЩОДО ПОТРЕБИ ЄДНОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЗДІЙСНЮВАНОЇ НА ЇЇ ДОСУДОВИХ ЕТАПАХ

ON THE NEED FOR UNITY OF COGNITIVE ACTIVITY CARRIED OUT AT ITS PRE-TRIAL STAGES

Цуцкірідзе М.С.,
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
заступник начальника

Головного слідчого управління Національної поліції України

У статті розглянуті проблемні питання забезпечення єдності пізнавальної діяльності, здійснюваної на її досудових етапах. Стверджується, що різноманітність засобів пізнання та суб'єктів, які його здійснюють, породжує невинуватну потребу взаємодії цих суб'єктів для досягнення однієї й тієї ж пізнавальної мети, а практика пізнавальної діяльності у досудовому розслідуванні проілюструвала недосконалість «розпорощення» пізнавальної діяльності між посадовими особами органів досудового розслідування та оперативних підрозділів.

Ключові слова: слідчий, пізнавальна діяльність, оперативно-розшукова діяльність, досудове розслідування.

В статье рассмотрены проблемные вопросы обеспечения единства познавательной деятельности, осуществляемой на ее досудебных этапах. Утверждается, что разнообразие средств познания и субъектов, его осуществляющих, порождает неоправданную потребность взаимодействия этих субъектов для достижения одной и той же познавательной цели, а практика познавательной деятельности в досудебном расследовании проиллюстрировала несовершенство «распыления» познавательной деятельности между должностными лицами органов досудебного расследования и оперативных подразделений.

Ключевые слова: следователь, познавательная деятельность, оперативно-розыскная деятельность, досудебное расследование.

In the article deals with the considered problematic issue of unity of cognitive activities exercised its pre-trial stages. It is alleged that a variety of means and knowledge of subjects who carry it generates undue interaction of these entities need to achieve the same objective cognitive and the practice of cognitive activity in the pre-trial investigation has illustrated the imperfection of the "dispersal" of cognitive activity between officials of the pre-trial investigation bodies and operational units.

Key words: investigator, cognitive activity, operative-search activity, pre-trial investigation.

Постановка проблеми. Однією з проблем пізнання обставин кримінального правопорушення на досудовому етапі кримінального процесу є автономне функціонування органів досудового розслідування і оперативних підрозділів, з огляду на законодавчо визначену потребу здійснення пізнавальної діяльності з однією метою (здобуття доказів для подання їх до суду) у різних юридичних процесах – оперативно-розшуковому і кримінальному (у стадії розслідування). Причому ці процеси здійснюються у різних процесуальних формах і на різних етапах: до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР і після цього, у формі дізнання та досудового слідства. Проблема полягає у тому, що пізнання обставин кримінального правопорушення об'єднане однією метою, здійснюється у різних формах та різними суб'єктами, що є причиною затягування часу на досягнення цілей кримінального провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, зазначені вище, а також інші питання були предметом дослідження у працях таких учених, як Е.О. Дідоренко, С.О. Кириченко, Б.Г. Розовський [1; 2], Л.М. Лобойко [5; 6], В.В. Пивоваров, Л.І. Щербина [7], М.А. Погорецький [13], Р.В. Тарасенко [11] та ін.

Формулювання цілей статті. Для розкриття змісту питання, що є предметом дослідження у цій статті, треба з'ясувати чи є виправданим поділ пізнавальної діяльності на таку, що здійснюється у різних правових формах в оперативно-розшуковому процесі, під час дізнання та досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. Здійснення пізнання обставин кримінального правопорушення у різних процесуальних формах – дізнання і досудового слідства – може відбуватися і у межах однієї стадії – досудового розслідування. Так, згідно з чинною редакцією норм Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) дізнання вправі здійснювати слідчі. Частиною 3 ст. 38 КПК передбачено, що при досудовому розслідуванні кримінальних проступків у встановлених законом випадках повноваження слідчого органу досудового розслідування можуть здійснюватися співробітниками інших (окрім слідчих – М.Ц.) підрозділів органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України. Однак із-за того, що інститут кримінальних проступків до цього часу не запроваджений у вітчизняне кримінальне законодавство, пізнання у формі дізнання фактично не здійснюється.

Останнім часом здійснюється значна робота з підготовки законопроектів, спрямованих на правову регламентацію кримінальних проступків. Законопроектами одночасно вирішується питання про покладання завдання щодо їх розслідування на нового суб'єкта-розслідувача – дізнавача. Очевидно, що такі законопроекти розробляють з метою, по-перше, привести у відповідність положення кримінального процесуального законодавства і кримінального законодавства у відповідність одне до одного; по-друге, розвантажити у такий спосіб слідчих, передавши від них повноваження щодо розслідування незначних кримінальних правопорушень (кримінальних проступків) до окремих (створених заново) державних органів – органів дізнання, а, конкретніше, посадових осіб цих органів – дізнавачів.

Так, проектом Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку проведення досудового розслідування у формі дізнання [8] передбачене доповнення до ч. 1 ст. 3 КПК пунктом 3-1, в якому пропонується визначити поняття «дізнавач» як «службова особа оперативних та інших уповноважених підрозділів органів внутрішніх справ, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, уповноважена на проведення досудового розслідування у формі дізнання». Про дізнавача пропонується згадати і у ч. 3 ст. 38 КПК: «При проведенні досудового розслідування у формі дізнання дізнавач має повноваження слідчого ...» та в інших проектах норм.

Подібний підхід застосований і у проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» [9], де також планується внести відповідні зміни до ст. 3 КПК, доповнивши її частину 1 пунктами 8-1 («керівник підрозділу дізнання»), 17-1 («дізнавач»). У проектах зазначених норм потреба запровадження інституту дізнавача пов'язується з потребою здійснювати досудове розслідування у формі дізнання.

Як бачимо, процесуальне становище дізнавача пропонується визначити «через» форму досудового розслідування. З таким підходом погодитися не можна з наступних причин.

По-перше, згідно з ним допускається можливість законодавчого встановлення різних процесуальних статусів для посадових осіб, уповноважених здійснювати досудове розслідування у різних процесуальних формах. У зв'язку з цим виникає питання про доцільність «подрібнення» єдиного процесуального статусу посадової особи, яка здійснює досудове розслідування.

Удосконалення форм досудового розслідування пропонувалося здійснювати за такими напрямками: «1) диференціація форм провадження; 2) запровадження альтернативних форм провадження (кримінально-процесуального поліформізму, що передбачає можливість вибору форми провадження досудового слідства заінтересованими суб'єктами досудового провадження); 3) розширення переліку злочинів, справи про які порушуються і розгляда-

ються у порядку приватного, приватно-публічного і публічно-приватного обвинувачення, що дозволить зменшити навантаження на слідчих; 4) запровадження відновлювального правосуддя» [5, с. 123]. В умовах розширення процесуальних форм досудового розслідування може постати проблема пропорційного збільшення кількості процесуальних статусів осіб, які його здійснюють.

В Україні вже існує два процесуальних статуси такої особи: слідчий, детектив. У проектах Законів України, про які йшлося вище, запроваджується ще й третій статус – «дізнавач». Але як бути з визначенням посадової особи у конкретному кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування, якщо воно здійснювалося спочатку в одній процесуальній формі, а потім у силу об'єктивних причин (наприклад, перекваліфікації кримінального правопорушення) – в іншій формі? Згідно з викладеним вище підходом, зі зміною процесуальної форми розслідування виникатиме потреба змінювати і процесуальний статус «розслідувача». Але робити це доведеться лише задля формального дотримання положень закону, бо заміна статусу «розслідувача» з одного на інший не означає автоматичного підвищення ефективності пізнавальної діяльності у межах розслідування.

По-друге, кримінальний процесуальний закон передбачає певні засоби пізнання обставин кримінального правопорушення. У принципі ці засоби можуть бути застосовані під час досудового розслідування усіх кримінальних правопорушень. Особливості можуть стосуватися лише певних проваджень. Наприклад, негласні слідчі (розшукові) дії не можна здійснювати у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки.

Посадова особа, яка здійснює досудове розслідування, презюмується як така, що є компетентною (у сенсі фаховості) застосовувати усі норми кримінального процесуального права, тобто у всіх провадженнях, здійснюваних у будь-яких процесуальних формах. За таких обставин немає потреби процесуальний статус конкретизувати у термінах. Достатньо обрати один якийсь термін для позначення особи, яка здійснює розслідування у всіх процесуальних формах. Інакша ситуація, коли процесуальний закон визначає не лише процесуальний статус особи, володіючи яким вона виконує процесуальну функцію, а й її посаду у системі посад органів досудового розслідування, зберігатиметься і надалі.

Повертаючись до проектів Законів України щодо запровадження статусу дізнавача, зазначимо, що потреби у його правовій регламентації немає. А запровадження такого статусу повертає правове регулювання до того, що було за КПК 1960 р. Замість того, щоб спростувати систему органів досудового розслідування, вона у разі ухвалення такого закону, ускладниться. Що у свою чергу призведе до ускладнення процесуальних відносин між учасниками пізнання обставин кримінальних правопорушень різних видів і витрачання зайвого часу, а, отже, – затягування часу на пізнання цих обставин.

До речі, у науковій літературі ще понад десять років тому зазначалося, що «проблемою, яка може виникнути у разі кардинального реформування слідчого апарату (утворення єдиного апарату чи впровадження інституту судових слідчих), є проблема визначення місця і ролі органів дізнання. На цю проблему у контексті реформування досудового розслідування не звертається увага (на час публікації монографії – М.Ц.). Однак вона є тісно пов'язаною з проблемами реформування слідчих органів. Органи дізнання протягом десятиріч виконували в Україні функцію розслідування злочинів. До 1993 року вони навіть мали право пред'являти обвинувачення і направляти кримінальні справи про окремі злочини з обвинувальним висновком до суду. Зараз (на час публікації монографії – М.Ц.) органи дізнання хоч і в обмеженому вигляді продовжують здійснювати досудове розслідування у формі дізнання з наступним передаванням кримінальної справи слідчому. У структурі органів дізнання утворені штатні підрозділи дізнання, які не здійснюють іншої діяльності окрім кримінально-процесуальної» [5, с. 125-126]. Співробітники зазначених підрозділів, за влучним висловом В.М. Тертишника, «вже не оперативники та ще не слідчі» [12, с. 440-441].

У науковій юридичній літературі наявні і вкрай радикальні пропозиції щодо визначення природи взаємодії слідчих та інших уповноважених посадових осіб щодо пізнання обставин кримінального правопорушення. Наприклад, пропонується розглядати оперативно-розшуковий процес як частину (стадію) кримінального процесу. Р.В. Тарасенко на користь цього наводить такі аргументи: «Провадженню за оперативно-розшуковими справами притаманний специфічний характер кримінальних процесуальних відносин. Зокрема, згідно з чинним законодавством і відомчими інструкціями оперативний підрозділ з метою проведення оперативно-розшукових заходів за дорученням, санкціонування оперативно-розшукових заходів, що проводяться за його ініціативою, має вступати у правовідносини зі слідчим, прокурором, слідчим суддею як суб'єктами кримінальної процесуальної діяльності.

...Внесення слідчим відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань за матеріалами ОРД є одночасно початковим актом стадії досудового розслідування та підсумковим актом документування, що засвідчує реалізацію зібраних матеріалів ОРД і долучається до оперативно-розшукової справи (долучаються витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інші матеріали, що утворилися під час службового листування між оперативним підрозділом та органом досудового розслідування).

Звертаємо увагу на те, що матеріали ОРД, маючи кримінальну процесуальну форму, а тому будучи матеріалами кримінального провадження, переходять у наступну стадію – досудового розслідування! У такому сенсі провадження за оперативно-розшуковими справами можна цілком обґрунтовано називати «негласним кримінальним провадженням».

На нашу думку, провадження за оперативно-розшуковими справами (оперативна розробка), беззаперечно, володіє всіма ознаками окремої стадії кримінального процесу, є складовою частиною кримінального процесу» [11, с. 177-180].

Р.В. Тарасенко на підтвердження обґрунтованості свого висновку посилається на «схожу думку», висловлену ще у 2000 році Е.О. Дідоренком, С.О. Кириченком, Б.Г. Розовським, які, досліджуючи процесуальний статус ОРД у кримінальному судочинстві, зробили такий висновок: «Оперативно-розшукова діяльність з запобігання, припинення і розкриття злочинів, викриття винних є складовою частиною кримінального судочинства і регламентується нормами процесуального законодавства» [1, с. 90]. Учені у своїй науковій доповіді зазначили, що «ОРД як форма дізнання є складовою частиною кримінального процесу» [2, с. 28].

Позиції цих учених і Р.В. Тарасенко є дещо близькими, але вони не є тотожними. Е.О. Дідоренко, С.О. Кириченко, Б.Г. Розовський справедливо стверджували, що ОРД має стати складовою частиною кримінального процесу, а не його окремою стадією. Те, про що вони говорили, стало реальністю правового регулювання у КПК 2012 р., коли був запроваджений інститут негласних слідчих (розшукових) дій. Провадження за оперативно-розшуковими справами (оперативна розробка), яке Р.В. Тарасенко вважає окремою стадією кримінального процесу, за чинним кримінальним процесуальним законодавством не є такою.

Реформа процесуального законодавства 2012 р. залишила поділ пізнавального процесу кримінального правопорушення на два етапи: оперативно-розшуковий і кримінальний процесуальний. Хоча «роз'єднаність (автономність) процесуальної і оперативно-розшукової діяльності у кримінальних справах» визначена у науковій юридичній літературі як негативне положення кримінального процесуального законодавства, що було чинним до 20 листопада 2012 р. [6, с. 20]. Бо, дійсно, процес пізнання обставин кримінального правопорушення у досудовому провадженні згідно з чинною на той час редакцією Закону України від 18 лютого 1992 р. «Про оперативно-розшукову діяльність» [3] і КПК 1960 р. здійснювався у п'яти відносно самостійних процесах: 1) процес ОРД, у межах якого відповідні підрозділи, використовуючи свої права, передбачені ст. 8 Закону України «Про ОРД», здійснювали комплекс пізнавальних заходів, спрямованих в основному на встановлення обставин злочинів. При чому деякі заходи були ідентичними тим, що застосовувалися у перебігу вирішення питання про порушення кримінальної справи (опитування осіб – п. 1 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про ОРД» і ч. 4 ст. 97 КПК 1960 р.), досудового розслідування (зняття інформації з каналів зв'язку – п. 9 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про ОРД» і ст. 187 КПК 1960 р.); 2) процес порушення кримінальної справи; 3) процес дізнання (Глава 10 КПК 1960 р.); 4) процес досудового слідства (Глави 11-20 КПК 1960 р.); 5) процес порушення державного обвинувачення

(Глава 21 КПК 1960 р.). «Такий підхід до регламентації досудового провадження суперечить і принципу стадійності кримінально-процесуальної діяльності, бо під час досудового провадження без будь-якої потреби повторюються певні частини кримінально-процесуальної діяльності. Якщо повтори слідчих дій слідчим після виконання їх дізнавачем ще якось можна виправдати, то повтори дізнавачем пізнавальних дій після виконаних ним же пізнавальних дій (хоча і у різному процесуальному режимі – без попередження особи про кримінальну відповідальність під час відібрання пояснень і з попередженням про таку відповідальність за давання свідомо неправдивих показань) є не просто неефективними самі по собі. Вони знижують ефективність усієї досудової кримінально-процесуальної діяльності, перетворюючи її на складну, незрозумілу для учасників судочинства процедуру» [6, с. 239-240].

В.В. Пивоваров, Л.І. Щербина виправдовували таку ситуацію наступними аргументами: «...функція дізнання не випадково надана таким органам, які за специфікою своєї діяльності, при виявленні ознак злочину, зобов'язані фіксувати й результати у визначеній процесуальній формі. Не випадково також і те, що частині цих органів (органи внутрішніх справ, податкової служби та державної безпеки) придана функція провадження досудового слідства, яка, попри відомчу приналежність, все-таки є самостійною і відособленою. При визначенні місця слідчого органу необхідно зважати на той безперечний факт, що слідчий за своєю природою досить часто не у змозі виявити так званих прихованих, замаскованих злочинів.

Крім того, слід враховувати і ті обставини, що одними лише процесуальними засобами не завжди можливо до кінця розкрити злочин, навіть коли він виявлений. У зв'язку з цим досудове слідство завжди потребує «поставника» інформації щодо вчинених злочинів чи тих, що готуються, а також «помічника» для забезпечення процесу розкриття злочину. Ці функції і виконують професійні органи дізнання щодо досудового слідства. З іншого боку, ці органи, маючи оперативні можливості для виявлення злочинів, не мають процесуальної змоги розслідувати їх у повному обсязі» [7, с. 33]. Водночас зазначені автори пишуть про те, що «функція дізнання і функція досудового слідства, взяті окремо одна від одної є ніби «неповними». Але ця «неповнота» зрозуміла і закономірна. Вона відображає специфіку різних форм діяльності, які здійснюються органами дізнання і досудового слідства. Ліквідація зазначених «недоліків» дізнання і досудового слідства досягається наявністю взаємодії цих органів між собою при розслідуванні кримінальних справ.

Досудове слідство об'єктивно тяжіє до дізнання, так само як і дізнання та оперативно-розшукова діяльність вимагають наближення до них досудового слідства. Ця об'єктивна тенденція, як уже зазначали автори, мала місце у законодавстві та на практиці протягом всієї історії існування інституту досудового слідства» [7, с. 33-34].

Автори цитованого вище тексту правильно говорили про недоліки дізнання і досудового слідства, про тяжіння їх одне до одного, про вимогу щодо наближення слідства до оперативно-розшукової діяльності і дізнання, і, головне, – про тенденцію такого наближення протягом всієї історії існування слідства. Але констатуємо наявність цих недоліків (які виправляються «наявністю взаємодії цих органів між собою»), вони не пояснюють чому не можна їх виправити шляхом об'єднання зусиль усіх посадових осіб органів, які здійснюють правовими засобами пізнання обставин кримінальних правопорушень, надавши їм однакові повноваження щодо здійснення досудового розслідування як гласними, так і негласними методами.

Не пояснювалося у науковій літературі часів чинності КПК 1960 р. і те, чому співробітнику оперативно-розшукового, так і слідчі дії (і у цьому не вбачали небезпеки поєднання негласної і гласної діяльності) [13], а слідчому – лише слідчі дії.

Різноманітність засобів пізнання та суб'єктів, які його здійснюють, породжує не виправдану потребу взаємодії цих суб'єктів, наприклад, виконання пізнавальних процесуальних дій співробітниками оперативних підрозділів за дорученнями слідчих. «У випадку подібної бюрократичної тяганини громадянин не отримує захисту своїх конституційних прав, злочинці не притягуються до відповідальності і розслідування кримінальних проваджень стоїть на місці», зазначив Голова Національної поліції України С. Князев під час відкриття міжнародної конференції «Проблеми застосування та перспективи удосконалення Кримінального процесуального кодексу України», що відбулася 22 листопада 2017 р. у м. Києві [4].

У зв'язку з цим варто підтримати здійснюваний у системі МВС України експеримент із запровадження інституту детективів. Голова Національної поліції України так охарактеризував сутність експерименту: «Ми значно скоротили кількість оперативних працівників в окремих відділах поліції у семи різних регіонах нашої держави і натомість створили посади детективів на різних рівнях – від маленького відділення у сільській місцевості до великого відділу у Хмельницькому. Це така «горизонтальна» наша складова. Ми експериментуємо, при цьому зменшуючи одну загальну проблему – бюрократію. Щоб слідчий не писав доручення, щоб оперативний працівник не чекав, а потім відписував. <...> «Зараз ми маємо 75-80 відсотків колишніх оперативних працівників, які виявили бажання, отримали статус слідчого за всіма напрямками оперативно-розшукового блоку: слідчі економіки, слідчі кримінального розшуку, слідчі підрозділу боротьби з незаконним обігом наркотиків, підрозділу кіберзлочинності, протидії торгівлі людьми. Ми маємо ряд напрацювань, які ці працівники реалізують» [4].

Як бачимо, п'ятирічний термін дії чинного КПК підтвердив позицію його розробників, викла-

дену у проекті цього законодавчого акту станом на 10 грудня 2008 р. [10]. Статтею 37 проекту передбачалися такі органи досудового розслідування: Національна поліція; Фінансова поліція; Військова поліція; Служба безпеки України; Національне бюро розслідувань. А здійснювати розслідування як в органах дізнання, так і в органах досудового слідства мали би посадові особи з однаковим процесуальним статусом – «слідчий» (ч. 2 ст. 37 проекту).

Ухвалення статей КПК у такій редакції сприяло би зменшенню бюрократичної тяганини, яка, по суті, і стала підставою для впровадження у системі МВС України в 2017 р. експерименту із запровадження інституту детективів. Відтак, практика пізнавальної діяльності у досудовому розслідуванні проілюструвала недосконалість «розпорошення» цієї діяльності між посадовими особами органів досудового розслідування та оперативних підрозділів.

З викладеного вище слідують такі **висновки**: посадова особа, яка здійснює досудове розслідування, презюмується як така, що є компетентною

(у сенсі фаховості) застосовувати усі норми кримінального процесуального права, тобто у всіх досудових провадженнях, здійснюваних у будь-яких процесуальних формах (ОРД, дізнання, слідство); різноманітність засобів пізнання та суб'єктів, які його здійснюють, породжує невиправдану потребу взаємодії цих суб'єктів для досягнення однієї й тієї ж пізнавальної мети; практика пізнавальної діяльності у досудовому розслідуванні проілюструвала недосконалість «розпорошення» цієї діяльності між посадовими особами органів досудового розслідування та оперативних підрозділів.

Тема, яка досліджена у цій статті, є доволі об'ємною. Для її повного опрацювання доцільно здійснювати подальше дослідження за такими напрямками: з'ясування питання щодо можливості виключення ОРД з-поміж юридичних процесів, в яких може здійснюватися пізнання обставин кримінального правопорушення; дослідження можливості об'єднання співробітників оперативних і слідчих підрозділів у рамках одного процесуального статусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дидоренко Э.А., Кириченко С.А., Розовский Б.Г. Процессуальный статус ОРД в уголовном судопроизводстве: монография. Луганск: РИО ЛИВД, 2000. 95 с.
2. Дідоренко Е.О., Кириченко С.О., Розовський Б.Г. Процессуальна регламентація оперативно-розшукової діяльності потребує завершення: Наукова доповідь. Луганськ: РВВ ЛІВС, 2002. 32 с.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/ed20110612> (дата звернення: 12.01.2017)
4. Князев С. Метою експерименту з упровадження інституту детективів є зменшення бюрократичної складової у роботі поліції. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250443017> (дата звернення: 12.01.2017)
5. Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальна компетенція: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 188 с.
6. Лобойко Л.М. Реформування кримінально-процесуального законодавства в Україні (2006-2011 роки). Част. 1: Загальні положення і досудове провадження: монографія. К.: Істина, 2012. 288 с.
7. Пивоваров В.В., Щербина Л.І. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ: монографія. Харків: Право, 2006. 176 с.
8. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку проведення досудового розслідування у формі дізнання (реєстрац. № 1221 від 3 грудня 2014 р., вкл. до порядку денного 3 жовтня 2017 р.). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52663 (дата звернення: 09.01.2017).
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків: Проект Закону України / автори: В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, О.В. Капліна та ін. Вісник Асоціації кримінального права України. 2017. № 2(9). С. 300-737. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/23_Proekt.pdf (дата звернення: 09.01.2017).
10. Проект Кримінального процесуального кодексу, підготовлений Робочою групою Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права (Ухв. на 16 пленарному засіданні Комісії – м. Київ, 10 грудня 2008). URL: http://www.ukradv.org/up/docs/kpk_final.html (дата звернення: 14.12.2010)
11. Тарасенко Р.В. Про «негласну» стадію кримінального провадження: у контексті питання забезпечення безпеки його учасників. Південно-український правничий часопис. 2014. № 3. С. 177-180.
12. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. К.: А.С.К., 2002. 1056 с.
13. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія. Х.: Арсіс ЛТД, 2007. 576 с.